

דַּרְשֵׁנִי קִרְבָּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת כי תבוא, תשפ"ו

"הרועה בשושנים" ... הכל מתוק!

דורשי רשומות אמרו: אלול ראשי תיבות – "אני לדודי ודודי לי". את החלק הראשון כולם מכירים. יש המשך: "הרועה בשושנים". וואי! את זה לא מכירים, נכון לא הכרתם אף פעם. "אני לדודי ודודי לי, הרועה בשושנים" (שיר השירים ו, ג).

יש רועה שהוא רועה על ידי מקל. יש לו מקל. אם הוא רואה איזו בהמה זזה מהעדר, נותן לה מכה, היא כבר מתיישרת לפי העניינים. יש רועה שרועה על ידי הקול שלו: יש לו איזה קול ככה, נותן איזו צעקה, כל הבהמות מתיישרות, מסתדרות. יש רועה שרועה על ידי כלבים: יש לו כלבים, הכלבים כבר יודעים את העבודה שלהם.

אבל יש רועה שהוא 'רועה בשושנים'. מה הוא עושה? הוא לוקח שושנים, כזה ריח נעים, הוא סוחב את זה, וכל הכבשים – מהריח הנעים, מהיפוי – נמשכים אחריו לפי הסדר*. איזה יופי.

הקדוש ברוך הוא רועה אותנו בשושנים

ומה אלוקים עושה באמת – לא במקל, לא בכלבים, לא בצעקות. איך הוא רועה אותנו? בשושנים. הוא לוקח אותנו, אומר לנו: בואו תראו כמה זה כיף לעבוד את השם. אני אומר לכם, זה שושנים, זה מתוק. אתה הולך אחרי – אתה רק מרוויח. אולי באותו רגע נראה לך כאילו שזה איזה הפסד או משהו לא הכי, אבל תדע לך: מה שאתה רואה – זה הכל שושנים, הכל מתוק מדבש.

"שמונה זה שמונה" – סיפורו של הרב שמואל כץ

היה צדיק אחד, קראו לו הרב שמואל כץ. הוא היה עובד בארצות הברית באיזה משרד מסוים. ושם בעל הבית הקפיד שצריך להיות בשמונה בעבודה, אף אחד לא יפספס. זה היה במנהטן להגיע לשמה – סוף העולם. הפקקים של הבוקר, אין מציאות להגיע ברכב.

אז הוא היה נוסע ברכבת. מה הבעיה של הרכבת? הדוחס. אי אפשר לשמור את העיניים ברכבת.

הוא החליט עם הזמן שלא מתאים לו. אבל – אני אעשה ניסיון. מאיפה אני אדע אם אלוקים רוצה שאני אשאר פה בעבודה או לא? אני, כצעד אחרון, אלך לבעל הבית, אבקש ממנו שייתן לי להגיע לעבודה בעשר בבוקר. בעשר כבר אין אנשים ברכבות: כולם בעבודה, הרכבות ריקות לגמרי. אני אבקש. אם יגיד לי "בסדר" – אני אדע שהשם רוצה את העבודה, אני אמשיך לעבוד. ואם יגיד לי: "אדוני, שמונה זה שמונה, לא מגיעים אחרי משמונה" – אז אני אדע שפה זה לא המקום שלי.

באמת באתי לבעל הבית. בעל הבית גוי. מה אני אספר לו עכשיו? שמירת העיניים? אבל החלטתי שאני אומר לו, וסיפרתי לבן אדם את כל מה שיש לי בלב. הוא שומע, מקשיב, מאוד נהנה. "אצלכם ביהדות שומרים על העיניים?" – הוא שואל אותי. אמרתי לו: כן. "לא ידעתי שיש דבר כזה". הוא מאוד נהנה. "אז מה אתה רוצה? אז מה אתה מציע?"

אמרתי לו: אני מציע שאני אגיע לעבודה בעשר בבוקר, ואני אצא שעתיים אחרי הזמן. אמר לו בעל הבית: מצאת חן בעיניי. בסדר, מהיום אתה בא בעשר.

ההצלה ממגדל התאומים

ובאמת הוא התחיל לבוא בעשר. ועברה איזו תקופה – ובכ"ג באלול תשס"א היה הפיגוע במגדל התאומים. כל הפועלים, הגיעו בשעה שמונה לעבודה. אני היחיד שאני מגיע בעשר – וכל המשרד הלך לאיבוד. לא נותר איש אחד מכל העובדים של המשרדים. היחיד שניצל הייתי אני – בזה ששמרתי את העיניים שלי בקדושה.

אחר כך הוא נפטר ביום כ"ג באלול תשפ"ב, עשרים ואחת שנה אחרי הפיגוע במגדל התאומים. אמר: זכיתי, בורא עולם נתן לי לחיות עוד עשרים ואחת שנה תוספת על החיים. למה? כי שאני זכיתי לעבוד את השם בשמירת העיניים, בורא עולם הוסיף לי עוד עשרים ואחת שנה.

בורא עולם אומר לך: אני רועה בשושנים – תבוא, תעבוד. אני מבטיח לך: לא יום אחד של חיים, לא שנה, לא שנתיים – עשרים ואחת שנה של חיים על זה שאתה יודע לעבוד את השם.

זה אלול. כל אחד מאיתנו – אני מאמין שבתוך ליבו באמת רוצה לעבוד את השם, לזרוק את הכל. אבל אתה יודע, שאור שבעיסה מעכב, נו, מה תעשה? איך תסתדר? מה יהיה? איך יהיה? בורא עולם אומר לך: אני רועה בשושנים. כל מה שאתה מדבר זה לא נכון, זה יצר הרע. תדע לך: לעבוד את השם – זה ריח נעים, זה שושנים, זה כיף.

הבר מצווה של הבן הבכור

סיפר הרב שמעיה רייכמן: הוא עשה בר מצווה לבן שלו הבכור. הבן שלו הבכור – קראו לו הרב משה רייכמן, זה המיליארדר שהחזיק את פוניבז', את בית שמעיה, היה עשיר גדול.

הוא סיפר שהוא עשה בר מצווה. הוא היה גר בווינה שבאוסטריה, ושמה היו נוהגים לעשות בר מצוות גדולות. "גדולות" הפירוש: מאתיים אנשים. זה הכוונה גדול – לא

כמו היום. היום זה כבר קצת מוגזם. אבל פעם הנורמלי בר מצווה זה היה עשרים שלושים אנשים.

אבל הוא עשיר גדול, מיליארדר גדול, בן בכור, יש לו כסף מיותר – החליט לעשות איזה אולם, גן אירועים, אלף חמש מאות אנשים. הזמין אוכל, קייטרינג, הכל, והביא לאירוע תזמורת – שלושים וחמישה נגנים, פלאים.

שבועיים לפני הבר מצווה אבא שלו, רבי דוד, החליק במדרגות, שבר את האגן. האבא מתקשר לבן, אומר לו: אני לא יכול לבוא לבר מצווה, לא מרגיש טוב, זה הסיפור, אני לא יכול לבוא.

הרב שמעיה אומר: לא מסתדר. אבא שלי, הנכד הראשון שלו עושה בר מצווה – והוא לא יהיה? אין דבר כזה!

ביטל את האירוע. התקשר לקייטרינג – ביטל. לתזמורת – ביטל. לבעל האולם – ביטל את הכל. אומר: ושילמתי הון תועפות על הביטול של כל האירוע הזה. כל אחד רצה ממני קנסות על גבי קנסות. ומשמה נסעתי להונגריה, לאבא שלי, לעשות את הבר מצווה עם אבא שלי. אבל אצל אבא שלי היינו סך הכל ארבעים אנשים. לקחתי את כל המשפחה שלי – ונסענו, עשינו בר מצווה קטנה באיזה אולם של בית כנסת.

ליל הבדולח

באמצע האירוע אני מקבל מברק – שעכשיו בלילה הזה, פרצה ליל הבדולח, ששרפו את כל הבתי כנסיות, והיה שם אסון גדול באירופה. "מחפשים אותך, שמעיה" – ידעו שהוא עשיר גדול, חיפשו אותו – "תברך כל עוד נפשך בך".

היהודי הזה, במקום לברות... אין מה לעשות, היהודים אי אפשר עליהם. מה עשה? התחפש לאיזה קבצן אחד, לבש בגדים מרופטים, קנה אוטו – בקושי נוסע – ונסע בחזרה לאוסטריה. כל מה שהיה לו בכספת לקח, הכל שם בתוך המושבים של האוטו. מה שיכול למשוך מהבנקים – משך את הכל, ושם במושבים. משמה נסע להונגריה, הזמין רכבת, ועם האוטו הזה עלה לרכבת.

כולם אמרו לו: "אין לך מה לעשות? אוטו כזה זורקים לים". מה יספר להם? שהאוטו הזה – זה כל אירופה פה, כל אירופה נמצאת בתוך האוטו הזה. מה יספר להם? עלה. לאיפה נסע? נסע למרוקו. וכשהגיע למרוקו הוציא את כל הכסף שהיה לו, פתח בנק. ומשמה התעשר עושר אגדי, והיה אחד מהשלושה עשירים הגדולים בעולם.

"הכל בזכות שרציתי לכבד את אבא"

אומר רבי שמעיה, "אם זכיתי למשהו בחיים, שניצלתי אני וכל המשפחה שלי וכל מה שאתה רואה – זה הכל שרציתי לכבד את אבא. שידעתי שאני אמור להפסיד. ואתה יודע שהעשיר עושה בר מצווה – הוא רוצה שאנשים יראו: אוהו, מה אני עושה. הייתי מוכן לוותר על הכבוד שלי, על הכסף, לשלם, להתבזות, קיבלתי צעקות מהאנשים – הייתי הכל מוכן לעשות. העיקר שלאבא תהיה לו שמחה בלב, שהוא ישתתף בבר מצווה של הנכד שלו הראשון. ואם עשיתי משהו טוב – זה הכל בזכות זה".

והבן שלו, משה הזה, אחר כך היה אחד העשירים הגדולים בעולם, והוא תמך בפוניבז', והקים את ישיבת בית שמעיה על שם אבא שלו. שמעיה – זה השם של אבא שלו. מה בן אדם שזוכה לעשות כיבוד אב ואם!

ברגע הראשון זה נראה לך הקוצים של שושנה. אבל אתה לא יודע – אלול זה 'הרועה בשושנים'. איזה דבר גדול זה, איזה דבר כיף זה לזכות לעבוד את השם.

הבת ששמרה שבת בחנות

סיפר הרב משה מרדכי שולזינגר זצ"ל: שהייתה איזו בת אחת ששיתפה אותו במה שהיה, היא החליטה לחזור בתשובה. אבל אל תשאל – בורא עולם שתל אותה במשפחה שההורים היו אנטי, אבל לא אנטי בדיעבד: אנשים קשים מאוד, לא מוכנים לשמור שבת. כשהם רק שמעו שהיא רוצה לשמור שבת, כל שבת אמרו לה: "תדליקי את האור, תביאי לנו את זה, תעשי ככה" – הכל כדי לא לשמור שבת.

אבל היא שאלה רב. הרב אמר לה: "בינתיים תשמרי שבת מה שאת יכולה לעשות תעשי". וככה היא עשתה באמת: מה שיכלה לשמור – שמרה.

יום אחד ההורים שלה אמרו לה: "תשמעי, יש לנו חנות בקניון, והחנות פתוחה בשבת. אנחנו נוסעים יום חמישי לנופש – חמישי, שישי, שבת – את צריכה להיות בחנות". נו, מה היא תעשה עכשיו? היא צריכה להיות בחנות בשבת?

כשההורים נסעו ביום חמישי, ביום שישי הגיעה לחנות, השאירה ביום שישי את האורות דלוקים, ניטלה את האזעקה, וביום שבת הגיעה לחנות. פתחה את החנות, ישבה שמה: אני עם ספר תהילים, רק קוראת ומתפללת שאנשים לא ייכנסו לחנות. מה אני אגיד לך? התפילה התקבלה...

החולצה בחמש מאות שקל

פתאום הגיע איזה בן אדם: "שלום, אני רוצה לקנות איזו חולצה. יש לכם את החולצה הזאת?". אומרת: "אני לא יודעת, תסתדר". אומרת: מה, אני אציע לו עזרה? שיסתדר. ההוא חיפש בין החולצות, מצא: "הנה, מצאתי! זו החולצה שאני רוצה. טוב, כמה זה עולה?".

עכשיו, החולצה – היא חולצה שאם אני רוצה להרוויח עליה זה לכל היותר איזה חמישים שקל. מחירים של פעם, לפני שלושים שנה. אמרה לו: "זה חמש מאות שקל".

* פירש רש"י (שם ב' טו): הרועה. את צאנו בשושנים במרעה טוב ונוח ויפה.

קושיית הרב שך

ובולם שואלים את השאלה המפורסמת. הרב שך שואל שאלות. אומר הרב שך: אני לא מבין. מה, הלל יכול לעשות מה שבשולחן ערוך לא מופיע? בשולחן ערוך יש הלכות גירות. כל גר שיבוא – תלמד, תעשה ככה? מה, יש פטנטים להעביר אותו? יש הלכות גירות.

בנוסף, תאר לך שאיזה בן אדם ייכנס לאיזה מפעל שמגלגל כל חודש מיליארדים, אומר: שלום, מי זה פה בעל הבית? אומר: אני. אני רוצה להיות שותף איתך. אומר לו: אין בעיה, מה אתה משקיע? אומר לו: יש לי מאה שקלים. מאה שקלים? לך מפה. אני לא מבין – אתה רואית מה זה התורה שלנו? מה שראית זה כלום. כל זה על רגל אחת? לא יכול להיות. זו השאלה, ככה מקשה הרב שך.

"כמה זמן בן אדם יכול לעמוד על רגל אחת?"

אומר הרב שך: אני אומר לכם יסוד – זה בשבילנו. אמר לו הגוי: תשמע, אני רוצה להתגייר, אני רוצה להתחזק. תגיד לי, כמה זמן בן אדם יכול לעמוד על רגל אחת? חמש דקות, עשר דקות הכי הרבה. אני רוצה להתחזק, אבל אני יודע שהחזק שלי זה עשר דקות. אחרי עשר דקות אני חוזר להיות גוי. תגיד, יש לך פטנט בשבילי? מה אני עושה? אני רוצה להתחזק, אני רוצה לגדול, אבל לא הולך לי.

אין! אני אומר לעצמי: אלול, אלול – אבל אתה יודע, בתכל'ס לא יצא כלום. ואם אני מתחזק – הכי הרבה עשר דקות.

אמר לו הלל: יש לי פטנט. כן, בטח. "מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך". מה אני מרוויח מזה? ברע שאתה מגיע לאיזה ניסיון, באת לעשות משהו מסוים – לא, לא, אבל ההוא יצטער, אני לא אעשה – אם הצלחת להתגבר פעם אחת, תדע לך שפעם הבאה אתה תתחזק עשרים דקות. אם פעם הבאה אתה תצליח להתגבר פעם שנייה – פעם שנייה כבר החזק יחזיק חצי שעה.

תדע לך: אין דבר כזה שבן אדם מתחזק רצוף כל החיים שלו. בן אדם כל הזמן נתון בעלויות וירידות. אבל מתי בן אדם קונה את העלייה שלו? מתי שבן אדם יודע להתגבר – תדע לך ששמה אתה קונה את כל העלייה שלך.

"והיה הבן הבכור לשניאה"

ולכן האור החיים הקדוש אצלנו כותב: "והיה הבן הבכור לשניאה" (דברים כא, טו) – אין "והיה" אלא לשון שמחה. איזו שמחה זו, שהבן הבכור לשניאה? זו שמחה? אומר האור החיים הקדוש: "והיה" – אתה יודע מתי יש שמחה? מתי שיש לך זמנים ש'שניאה', שנואים, זמנים שאין לי חשק ללמוד, חס לי, קר לי, רעב, צמא, אתה יודע, לא מסתדר. תדע לך, ששמה, בזמנים האלו, שמה זה 'בן הבכור', שמה מקבלים פי שתיים. למה? כשאתה יודע לעבוד ואתה מתגבר – שמה אתה זוכה פי שתיים. והשם יעזורנו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.

שלושה שקלים. מה זה עשה שם בשמיים? זה עשה רעש, שיצאה בת קול מהשמיים ומבטיחה לו: יהי רצון שתזכה ששנה הבאה אתה תבוא לפה עוד פעם. איזה דבר גדול, אני אומר לכם, נורא עד מאוד.

התשובה: בן אדם שיועד להכיר טובה

מה התשובה של זה? בן אדם שיועד להכיר טובה – נתנו לך עץ תאנים, רימונים, לא משנה מה, נתנו לך ענבים, ואתה יודע להכיר טובה על מה שעשו לך. בן אדם שיועד להכיר טובה – החשבון איתו אחרת.

בן אדם שעושה ומשקיע במצוות – לא מכיר טובה. אני משקיע, למה? כי אני עובד השם. בזה אני מקיים את המצוה שלי. אבל כל מצות הביכורים, מה כל המטרה שלה? להכיר טובה.

על הכרת הטוב יש לך הבטחה מאלוקים. איזה דבר גדול זה, לדעת להכיר טובה, לומר תודה – יקר מאוד.

כמה יש להכיר טובה על שנה שעברה

אנחנו עומדים פחות משבועיים, עד סוף שנת תשפ"ג. ברוך השם, אני רואה כולם פה חיים, נושמים – סימן שבראש השנה שעבר, ברוך השם כולם נחתמו לחיים טובים ולשלום. כמה צריכים להכיר טובה על זה.

פעם זה היה מובן מאליו, היום זה לא מובן מאליו בכלל. יש כל יום, עשרות חולים חדשים במחלה, כל יום. כמה תאוונות דרכים יש, פחד פחדים. כמה אנשים מתים, השם ישמור. מה זה מת? זה הלכה משפחה. זה לא "מת". נמחקה משפחה. הלכה.

אחד אומר: פצוע קשה. מה זה פצוע קשה? איזה נורא זה. מי יודע כמה זמן בן אדם לוקח לו להשתקם. זה משהו לא פשוט בכלל. פה בצפת, היה איזה בן אדם פה בכביש החדש (עדיין קוראים לזה 'כביש חדש') עשה תאוונת דרכים, ומההדף שעשה בתאוונת הדרכים הלכו לו שתי העיניים. איזה פחד זה, השם ירחם. מפחיד מה שקורה היום. ובן אדם חושב: טוב, פצוע קשה. מה זה פצוע? זה נגמר לו החיים.

ובן אדם ברוך השם עבר שנה שלמה. הרמת עיניים למעלה לשמיים, אמרת תודה רבה. אתה יכול לקיים הרבה מצוות – שום מצוה לא משפיעה כמו זה בשמיים. אבל בן אדם שיועד להכיר טובה על מה שאלוקים עשה לו – זה דבר שלא ניתן לתיאור. אני אומר לכם, זה דבר כזה גדול שאי אפשר לתאר אותו.

[מתוך שיעור מספר 5, כי תבוא, תשפ"ג]

אומרת: מה, אני עכשיו בגללו צריכה להקליד, להוציא לו את התדפיס? חמש מאות שקל החולצה. "מה, אתם נורמלים? חמש מאות שקל?". "לא רוצה – אל תקנה, יש עוד חניות". זרק את החולצה והלך.

הסתובב הבן אדם – שלוש בצהריים חזר: "מאתיים חמישים אני מוכן לקנות". אמרה לו: "פחות מחמש מאות אל תדבר איתי". "מה, זה עשוי מכפתורים מזהב?". "חמש מאות, לא פחות מזה". בקיצור, הבן אדם התעצבן – מה זה פה? – זרק, הלך.

היה חורף. בחמש יצאה שבת. בחמש וחצי, אחרי שיצאה שבת, הגיע הבן אדם. אמר: "טוב, לא מצאתי חולצה אחרת, אני מוכן לשלם חמש מאות שקל". שילם חמש מאות שקל – היא לא אמרה לו כלום – שילם חמש מאות שקל, מכרה את החולצה, וזהו. אחרי שבת, נגמר הסיפור.

"אנחנו רואים שהשם איתך"

יום ראשון חזור ההורים. הוציאו את המצלמות של החנות, מסתכלים על כל מה שהיה. "וואו, תראה את הבת שלנו! בשביל לשמור שבת, מכרה לו חולצה בחמש מאות שקל – והבן אדם קנה! מה שאני לא מוכר כל השבוע – קנה בן אדם חולצה בחמש מאות שקל".

אמרו לה: אנחנו רואים שאיפה שאת שמה את היד – השם איתך. מהיום את שומרת שבת. לאחר מכן גם ההורים התחילו להתחזק בשמירת שבת.

אבל אתה יודע, הבן אדם צריך לדעת: התורה שלנו, המצוות שלנו – זה הרועה בשושנים. נכון, בהתחלה זה לא נראה ככה. זה נראה כאילו אתה אולי מפסיד. תדע לך: בהמשך הדרך זה שושנים, זה כזה ריח נעים, זה כזה מוצלח.

הגר שבא לפני שמאי והלל

כולם מכירים את זה, עכשיו החזיקו הזה בשבילנו – הגמרא במסכת שבת (לא ע"א) מספרת על אותו גוי שהגיע לפני שמאי. אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני את כל התורה כולה שאני עומד על רגל אחת.

הוא לא מצא למי לבוא, רק לשמאי. שמאי לקח את ה'מבוטה', רדף אחריו, והבן אדם ברח. פלא פלאים, שכל הגרים תמיד הגיעו לשמאי ואחר כך עברו להלל. אף אחד לא בא ישר להלל. נו, למה? כי מי זה שאומר (אבות א, טו) "הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות"? שמאי אומר את זה. אז ראו אותו כזה מחייך, אמרו: המחייך הזה – בטח הוא גם מעגל פינות. אבל הם לא ידעו שהמחייך הזה זה רק 'קבלת פנים', אבל אחר כך אתה צריך לעמוד על הקו.

באו להלל, אמר לו: אני רוצה להתגייר על מנת שתלמדני את כל התורה כולה על רגל אחת. אמר לו: תעמוד על רגל אחת. אמר לו: מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך, ואידך זיל גמור.

מצוות ביכורים – חיטה אחת

בפרשה שלנו יש הרבה קללות: צ"ח קללות ועוד שתיים, מאה קללות. כל האחרונים עומדים ושואלים מה עושים כדי להיפטר מהקללות.

אז יש כמה עניינים. אחד הדברים שראיתי, זה שהתורה נתנה הקדמה. לפני שהתורה הביאה את כל הקללות, התורה כתבה מצוה. מה המצווה שלפני כן? מצות ביכורים. איזה יופי.

מצוות ביכורים מדאורייתא, איך היא נראית? אדם לוקח מגש – זהב, כסף, נחושת, מה הוא שם על המגש? חיטה אחת. מדאורייתא חיטה אחת מספיק. מה חיטה? חיטה, עוטף אותה בניילון, אנשים באים מצלמים, מה יש לראות פה? מחפשים לראות – יש חיטה אחת, זה מה שיש. או תאנה אחת. רימון אחד. וואי, זו המצוה מדאורייתא.

עם זה אתה עולה מצפת עד ירושלים, שבועיים ברגל. אתה יודע איזה פחד זה? אתה מגיע לירושלים – אנשי ירושלים לא עומדים בפני אף אחד. אפילו יעבור גדול ישראל – לא עומדים. למה? כי צריך שיהיה "כיבוד ללא חיסרון כיס". אבל פה, כשמגיעים עולי הרגל, כולם עומדים לכבודם: אחינו בית ישראל, בואכם לשלום! וואי, זו מצוות ביכורים, זה משהו רציני.

בת קול המבטיחה חיים

ואז אתה מביא את הביכורים. נו, מה? מה המצווה הגדולה הזאת? לא רק זה – זו המצוה היחידה בהיסטוריה שיוצאת בת קול משמיים ומכריזה עליך: אתה תזכה לחיות עד שנה הבאה, ויהי רצון שאתה תזכה שנה הבאה לבוא לפה עוד פעם ולהביא את הביכורים.

בשום מצוה לא תמצא. מה שלא תשקיע – לא תמצא בשום מקום מישוה שייתן לך הבטחה לעוד יומיים. אתה לא תמצא. המשך חכמה כותב, עוד שמי שמביא ביכורים מעורר על עצמו י"ג מידות של רחמים. וואי! בביכורים אחד – איזה עולמות זה עושה, על תאנה אחת שהבאת. פלא פלאים. ממש מבהיל.

עכשיו אני שואל: יש בן אדם נותן מעשרות כל חודש. ניקח דוגמה: הוא נגיד מרוויח עשרת אלפים שקל. אז הוא נותן כל חודש אלף שקל. שום בת קול לא יוצאת ואומרת "יהי רצון שתזכה שגם חודש הבא תיתן" – אין כזו בת קול. ואם הוא נותן חומש, אלפיים שקל. במשך שנה שלמה הוא נתן עשרים וארבעה אלף שקל, ושום בת קול לא יצאה לו ומבטיחה לו שיוזכה שנה הבאה לחיות. והבן אדם הזה הביא תאנה אחת. כמה עולה תאנה היום? אם אני מגזים – שני שקלים. שלושה, נגיד. אני לא מבין!